

Наша СЛОВА

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 45 (1248) 11 ЛІСТАПАДА 2015 г.

13 лістапада - Дзень беларускай школы 100 гадоў афіцыйнай беларускай школе

Раптоўна памёр Віктар Сырыца

Алаіза Паішкевіч (Цётка)

Бяляслаў Пачобка

svaboda.org (RFE/RL)

9 лістапада ў Баранавічах памёр старшыня Баранавіцкай рады ТБМ **Віктар Сырыца**.

Сэрца Віктара Сырыцы спынілася на вакзале ў Баранавічах, дзе ён чакаў з Міколам Чарнавусам цягнік на Менск. Як расправёў Свабодзе Мікола Чарнавус, яны са спадаром Сырыцам мусілі ад'язджаць а 9-й гадзіне раніцы, калі Віктару стала дрэнна і ён упаў. Лекары хуткай дапа-

могі праводзілі рэанімацыйныя дзеянні, але вымушаныя былі канстатаваць смерць. Віктару Сырыцу было 62 гады.

Сакратарыят ТБМ выказвае шчырыя спачуванні родным і блізкім сапраўднага патрыёта Беларусі. Няхай зямля яму будзе мяккай, а шлях у неба лёгкім.

Сырыца Віктар Антонавіч нарадзіўся 5 сакавіка 1953 г. у вёсцы Слабодка Нясвіжскага раёна.

Адукацыя вышэйшая - скончыў у 1978 г. гістарычны факультэт Менскага педагагічнага ўніверсітэта. Краязнавец, мае 30 публікацый у мясцовых газетах па гісторыі Беларусі і асабліва Баранавіччыны. Месца працы - намеснік дырэктара Баранавіцкага недзяржаўнага эканамічна-юрыдычнага тэхнікума. Сябар ТБМ з 1991г. З 1997г. старшыня Баранавіцкай рады ТБМ.

Як толькі прайшлі 25 гадоў пасля паўстання 1863-64 гг., як толькі прайшлі амністыі і дзяды-паўстанцы павярталіся на Беларусь, адразу з туманых нізінаў нашага грамадства пачаў усплываць прывід новага змагання. Гэты прывід яснаў на фоне агульнаеўрапейскага і ўнутрырасейскага рэвалюцыйнага ўздыму. І перадавым людзям Беларусі стала абсалютна ясна, што нічога ў нас не атрымаецца, пакуль мы не створым сістэму беларускай адукацыі, пакуль мы не пачнём насельніцтва губерній Паўночна-Заходняга краю вывучаць на беларусаў.

Стыхійныя спробы адкрыць беларускія школы пастаянна натыкаліся на забароны і супраціў чыноўнікаў, царквы, паліцыі. І толькі 13 лістапада 1915 г. у Вільні на Юр'еўскай (Георгіеўскай) вуліцы, дзякуючы старанням А. Пашкевіч-Кайрыс (Цёткі) і Б. Пачобкі была адкрыта першая афіцыйная беларуская школа. Адбылося гэта ўжо на акупава-

най немцамі тэрыторыі ў зоне Обер-Ост. Неўзабаве нямецкі галоўнакамандуючы ўсходнім фронтам Гіндэнбург выдаў загад пра арганізацыю школ, у тым ліку ў немцаў не выклікала прэчання адкрыццё беларускіх школ.

На працягу зімы 1915-1916 гг. у Вільні былі адкрыты яшчэ 5 беларускіх школ (на Антокалі, у Звярынцы - ля Знаменскай праваслаўнай царквы, Зарэччы, на Артылерыйскай і Вастрабрамскай вуліцах). Усе яны былі "аднакласавыя" (з 2-гадовым тэрмінам навучання), у якіх мелася 1-3 школьныя камплекты (аддзелы) і адзін штатны настаўнік. Пры нямецкай фінансавай падтрымцы з кастрычніка 1916 г. па красавік 1918 г. колькасць беларускіх казённых школ у генеральнай акрузе "Беласток-Гародня" ўзрасла з 3 да 79. Адпаведна лік беларускіх школьнікаў узрос з 497 да звыш 3 тыс. Агульная колькасць беларускіх школ у зоне Обер-Ост, паводле звестак Х. Земке, дасягнула 89. Доля беларускіх школ у агульнай колькасці навучаль-

ных устаноў у зоне Обер-Ост на першую палову 1918 г. склала 6,5%, у той час як у генеральнай акрузе "Беласток-Гародня" яна ўзрасла да 21,2%.
13 лістапада 1915 г. - дзень утварэння першай беларускай школы ў Вільні - мусіць стаць днём свята беларускай школы. Гэтая дата выклікае прэчанне як у прыўладных, так і апазіцыйных апалагетаў анты-беларускасці, але мы не маем намеру з імі спрачацца, мы маем за сабой той факт, што беларускія актывісты ў Заходняй Беларусі менавіта 13 лістапада 1925 года шырока адзначалі 10-годдзе беларускай школы, а яны былі непараўнальна бліжэй да падзеі і маглі з больш блізкай адлегласці ацаніць тое, што адбылося 13 лістапада.
Як бы там ні было, але сёлета мы маем 100 гадоў легальнага, афіцыйнага існавання беларускіх школ на тэрыторыі Беларусі. І да чаго ж мы дайшлі ў развіцці беларускамоўнай адукацыі ў нашай краіне?
(Працяг тэмы на ст. 2.)

Дзяды ў Лошыцы

Каля 50 чалавек прынялі ўдзел у санкцыянаваным шэсці і мітынгу памяці ахвяраў сталінскіх рэпрэсій, які адбыўся 8 лістапада ў Менску і быў прымеркаваны да дня памяці продкаў "Дзяды". З-за непагадзі мітынг доўжыўся 30 хвілін замест заяўленых паўтара гадзін. На мітынг быў зачытаны зварот лідара КХП-БНФ Зянона Пазыняка, які знаходзіцца ў эміграцыі. Кіраўнік партыі звярнуўся да сведчанню жыхаркі Лошыцы, якая ён

запісаў у 80-я гады. "Каля расстрэлаў тут пастаянна круціліся мясцовыя падонкі-касамольцы, якія прасілі ў супрацоўнікаў НКУС даць ім пастрэляць па "ворагах народа". Ім давалі пастрэляць і плацілі па 50 капеек за гэта - нікчэмныя па тых часах грошы. Гэта "цігуншкі" 30-х гадоў. Мы і цяпер усюды назіраем іх злычынную дзейнасць - і на Каўказе, і ва Украіне, і ў нас, у Беларусі", - заявіў Пазыняк. На ягоную думку, цяпер мы назіраем дэ-

градацыю "гнилой імперыі" на ўсходзе. "Калі яна разваліцца канчаткова, усё чалавецтва ўздыхне з палёгкай", - лічыць палітык. Намеснік старшыні партыі Юрась Беленькі падзякаваў прысутным за тое, што яны прыйшлі да памятнага знака ў Лошыцы, не гледзячы на дрэннае надвор'е. Удзельнікі акцыі праспявалі гімн "Магутны Божа" і ўсклалі кветкі да памятнага знака ў гонар ахвяраў сталінскіх рэпрэсій.

БелаПАН.

ISSN 2073-7033

13 лістапада (пятніца)
на сядзібе ТБМ (Румянцава, 13)
адбудзецца прэзентацыя Зборніка матэрыялаў
Міжнароднай навукова-практычнай
канферэнцыі "**Моўныя правы і іх абарона**"
ў 2-х тамах.
Пачатак 16.30. Уваход вольны.

100 гадоў афіцыйнай беларускай школе

(Працяг. Пачатак на ст.1.)

У школьным раскладзе першага класа звычайнай гарадской беларускай школы прадмет "беларуская мова" стаіць толькі адзін раз на тыдзень. Руская - шэсць урокаў,

бярэцца яе вучыць. Гадзіны - не самае галоўнае, але гэта б паўплывала, больш было часу, каб данесці тэму. Напрыклад, адна гадзіна ў 10-м класе на тыдзень. А ім іспыты здаваць у 11-м класе. Гэта смешна, - кажа настаўніца.

гаворыць па-беларуску. Яна з імі размаўляе, ім падабаецца. А так бы, не хапала, вядома, гэтай гадзіны.

Цікавімся ў Мінадукацыі: чаму ж у пачатковай школе так мала роднай мовы.

- Першакласнікам па-

Понедзелік	Четверг
1.руск.яз.(обучение чтению) 2.руск.яз. (обучение письму) 3.музыка 4.человек и мир 5.англ. яз 13.40-14.15	1.физ.культ. и здоровье 2.математика 3.изобр. иск. 4.факульт. «Решение текстовых задач»
Вторник	Пятница
1.математика 2.бел. яз. 3.физ. культ. и здоровье 4.изобр. иск. 5.факульт. «Роднае слова»	1. русск.яз.(обучение чтению) 2. русск.яз. (обучение письму) 3.математика 4.физ.культ. и здоровье
Среда	
1. русск.яз. (обучение чтению) 2.математика 3. русск.яз. (обучение письму) 4.труд. обучение 5.англ.яз. 12.45-13.20	

фізкультура - два. Хаця ва ўмовах білінгвізму ў праграме беларускай і рускай мовы павінна быць пароўну.

Глядзім расклад 159-й менскай школы. У пятым класе беларускую і рускую мовы вывучаюць тры разы на тыдзень. У 10-м класе родная мова - адзін раз на тыдзень, руская - тры. У 11-м па два ўрокі абедзвюх моў на тыдзень.

Каб дзеці ведалі родную мову, гадзіны трэба даваць, упэўненая настаўніца Вольга, якая працуе у вясковай школе.

- Напрыклад, матэрыял шостага класа непад'ёмны, складаны падручнікі і мала часу. Да таго ж, няма матывацыі ў дзяцей. Рэдкі вучань

Студэнтка спецыяльнасці "беларуская філалогія" Тоня сёлета ўпершыню прыходзіць на практыку ў гімназію. Там мову ведаюць, у адрозненне ад звычайнай школы.

- У гімназіі дзеці падрыхтаваны, і яны хочуць вывучаць беларускую мову. А ў школе, я там летась працавала, там практычна не размаўляюць. Нават не хочуць час на беларускую мову губляць. Не хапае гадзін і не хапае жывой мовы.

У сям'і рэпетытара Аляксея Васілеўскага беларускай мове вучаць самі бацькі, бо адной гадзіны на тыдзень першакласкам не хапае.

- Мая жонка сама з імі займаецца кожны дзень. Да таго ж, наша бабуля з вёскі добра

куль складана вывучаць дзве мовы. Таму ў першым класе тры ўрокі рускай мовы, і адзін урок беларускай. У другім класе ўжо два. А ў старэйшай школе яны зраўняюцца.

Па інфармацыі Еўра-радыё, ужо ёсць іншыя школьныя праграмы, якія могуць пачаць дзейнічаць з наступнага года. Там беларускай мовы можа стаць больш.

У цэлым па краіне згодна з Белстатам, толькі 15% ад усіх школьнікаў атрымліваюць адукацыю на роднай мове.

Вось куды мы зайшлі за 100 гадоў змагання за беларускую адукацыю. І ніякіх перспектываў на лепшае, і тут прыярпеліся.

Паводле СМІ.

Фота: lit-bel.org.

17 лістапада (аўторак) на сядзібе ТБМ адбудзецца творчая сустрэча з паэтам А. Корневым, г. Менск, вул. Румянцава, 13. Пачатак 18.00. Уваход вольны.

Да ведама сяброў Рады ТБМ

Паважаныя сябры Рады ТБМ!

У адпаведнасці з рашэннем Сакратарыяту ТБМ чарговае паседжанне Рады адбудзецца **29 лістапада ў сядзібе ТБМ.**

Пачатак: 11.30.

Папярэдні парадак дня:

1. Абмеркаванне плана працы ТБМ на 2016 год.
2. Пастанова аб памеры складак на 2016 год.
3. Падвядзенне вынікаў выбарчай прэзідэнцкай кампаніі 2015 г.
4. Аб удзеле сяброў ТБМ у будучых парламенцкіх выбарах.
5. Аб падпісцы на "Наша слова".
6. Рознае.

Чакаем вашы прапановы да праекту плана дзейнасці на наступны 2016 год.

Сакратарыят ТБМ.

Найлепшай рэгіянальнай газетай года стала беларускамоўнае выданне

"Рэгіянальная газета" атрымала перамогу ў конкурсе рэгіянальнай прэсы, арганізаваным асацыяцыяй "Аб'яднаная мас-медыя". Выданне атрымала сем узнагарод у намінацыях і ўзяло галоўны прыз. Узнагароджанне адбылося 6 лістапада.

У конкурсе ўдзельнічалі 12 выданняў, якія ўваходзяць у "Аб'яднаную мас-медыю". Сярод іх, акрамя "РГ", "Брэсцкая газета", "Вольнае Глыбокае", "Вячэрні Бабруйск", "Intex-press", "Слонімскае выданне", "Инфа-кур'ер", "Инфарм-прагулка", "Брэсцкі кур'ер", "Ганцавіцкі час", "Наша слова", "Барысаўскія навіны".

"Рэгіянальная газета" атрымала сем узнагарод: па адным дыпламе за першае і трэцяе месцы, пяць дыпламаў за другія месцы.

Журы адзначыла сайт выдання (другое месца), са-

цыяльную акцыю - зладжаны краязнаўчы квест для моладзі (трэцяе месца), відэаматэрыял Настассі Роўды (другое месца).

Сярод журналісткіх тэкстаў адзначаны работы Зоі Хруцкай, Наталлі Тур і Настассі Роўды пра ўдоў знакамітых асоб, тэксты Настассі Роўды і Зоі Хруцкай пра нежаданне грамадскаці пагаджацца з пабудовай буйных свінакомплексаў на Маладзечаншчыне, тэксты Наталлі Тур пра магчымае значнае павелічэнне аплаты за садок і пра складанасці пры атрыманні талонаў у паліклініцы.

У журы былі: медыяаналітык Аляксандр Коктыш, фатограф Сяргей Гудзілін, журналіст Андзей Пачобут, мо-

вазнавец, грамадскі дзеяч Віцук Вячорка, блогер Віктар Малішэўскі.

"Рэгіянальная газета" - адно з нешматлікіх сучасных выданняў, якое выходзіць выключна на беларускай мове і ўтрымлівае тыраж у 6 тысяч асобнікаў. Сёлета тыднёвік справіў сваё 20-годдзе.

Газета аб'ядноўвае беларускае Павілле: Маладзечанскі, Вілейскі, Мядзельскі, Валожынскі раёны Менскай вобласці і Ашмянскі, Астравецкі і Смаргонскі раёны Гарадзенскай вобласці.

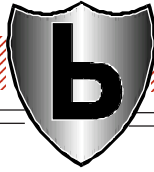
"Рэгіянальная газета" асабліваю ўвагу звяртае на краязнаўчыя і гістарычныя тэмы, важных асоб, грамадскія і сацыяльныя праблемы, сочыць

за спартыўным жыццём у рэгіёне, а таксама за крымінальным абстаноўкай.

Заснавальнікі выдання - галоўны рэдактар Аляксандр Манцэвіч і намеснік па фінансах і эканоміцы Ніна Манцэвіч.

Рэдакцыя газеты "Наша слова" вінішуе калектыв "Рэгіянальнай газеты" з заслужаным вялікім поспехам.

На здымках: 1. Прыз "Найлепшай рэгіянальнай газеце года"; 2. Выканаўчы дырэктар асацыяцыі "Аб'яднаная мас-медыя" Ганна Ягорава, карэспандэнты "Рэгіянальнай газеты", рэдактар "Рэгіянальнай газеты" Аляксандр Манцэвіч; 3. Агульны здымак прызёраў конкурсу.

Дыяканы будуць прамаўляць па-беларуску

31 кастрычніка напярэдадні Дня ўсіх святых каталіцкім касцёлам была арганізавана пілігрымка ў Нясвіж, дзе адбыліся новыя дыяканскія пасвячэнні. У падарожжа з Менска адправіліся хлопцы-міністранты, якія служаць пры касцёле, і вернікі сталага веку. Залатыя тонкія бярозкі ўздоўж шашы шчодро рассыпалі лісце. Палеткі, схопленыя першымі замаразкамі, апрануліся ў карункі інею, травінкі і галінкі з раніцы сталі бялюткімі.

Праводзячы аўтобус, ксёндз-пробашч Уладзіслаў Завальнюк раіў паразважаць пра Дзень усіх святых (1 лістапада), тых дабраславёных і кансэкраваных асобаў, чыя імёны мы носім, а таксама тых невядомых святароў, якія загінулі ў Сібіры ў час рэпрэсій, чые могількі нават невядомыя, але якія трывалі да канца ў веры, і іх подзвігі роўны святым. З 1 па 8 лістапада ідуць дні ўспаміну ўсіх памерлых дзядоў і прадзедаў, якія годна неслі з пакалення ў

пакаленне Хрыстовыя запаветы.

Але, на жаль, у буйных гарадах з уплывамі чужых культур у моладзі з'явілася спадка адзначаць у гэтыя дні Хэлуін. Хтосьці проста бавіцца з гарбузамі і свечкамі, не задумваючыся пра тое, што робіць. Іншыя старанна расфарбоўваюць сабе твары белай фарбай, апранаюць дэманічныя маскі. Ксёндз заклікаў да малітвы за тых, хто не ведаючы, служаць злым духам і распаўсюджае іх культ.

Юнакі, якія служаць пры Менскім Чырвоным касцёле, выхоўваюцца іх бацькамі і бабулямі ў духу веры, наведваюць катэхізічныя заняткі, бываюць у споведзі. Сёння яны мелі магчымасць стаць сведкамі пасвячэння новых дыяканаў, іх старэйшых братоў і сяброў.

У велічым Нясвіжскім Фарным касцёле Божга цела, пабудаваным ў 1587-1601 гадах, у прысутнасці мясцовага насельніцтва, святароў і гасцей з розных гарадоў Мітрапалітам Менска-Магілёўскім Тадэвушам Кандрусевічам былі ўдзелены дыяканскія пасвячэнні выпускнікам Пінскай духоўнай семінарыі Рамана Шашко і Аўгуста Калясінскаму. Яны завяршаюць сваю духоў-

ны старажытнага храма на арцыпастыра і дыяканаў, якія ўкленчылі перад ім, прысягаючы на вернасць сваім абавязкам. У вышыні спяваў хор, а за ім - увесь народ.

Дыяканы Раман і Аўгуст шчыра падзякавалі сваім бацькам і ксёндзам Пятру і Францішку, якія спрыялі іх выхаванню і росту іх як асобаў, а таксама выкладчыкам Міждзяццэўскай Пінскай духоўнай семінарыі і рэктару Андрэю Рылку.

"Раман вырас у Нясвіжы, - распавёў пасля імшы яго бацька Дзмітры Шашко. - Сын скончыў 11 класаў сярэдняй школы №1. У выхаванні яго вялікую ролю адыграла бабуля Тарэса Францаўна. Мы мяржавалі, што сын выбярэ эканамічны факультэт ВНУ, але ён цвёрда вырашыў прысвяціць сябе духоўнаму шляху. Вучыцца ў семінарыі было доволі цяжка, некаторыя сябры не вытрымалі і сышлі. Наш сын цяпер ведае 4 замежныя мовы."

Урачыстая цырымонія пасвячэння адбывалася на беларускай мове. Маладых дыяканаў ад чыстага сэрца павіншавалі прывітаньнямі, вершамі і кветкамі вучні і настаўнікі сярэдняй школы №1, родныя і сябры. Бацькі і бабулі дыяканаў былі ў пашане і ласцы ўсёй грамады. Пасля імшы яны пакаставалі гасцей хатнімі смачнымі стравамі і падзяліліся ўспамінамі. Пабожнасць ідзе ад старэйшага пакалення, і моладзь успрымае сваё пакліканне і адказвае на яго з мужнасцю.

Доўгі час служыў у Нясвіжскім касцёле святар Гжэгаж Каласоўкі (1909-1991), якому на сцяне ўстаноўлена мемарыяльная дошка. Былі моманты, калі ён запытаў: а хто будзе служыць далей, пасля мяне? У адказ пачуўся толькі адзін голас. Цяпер жа надыйшлі доўгачаканыя часы, калі на Беларусі ўзрастаюць і выхоўваюцца маладыя святары, дзеці нашай зямлі. Таму гонар, радасць і хваляванне панавалі сёння пад магутным купалам храма.

Сонечнае святло залатымі промянямі лілося праз вок-

ны старажытнага храма на арцыпастыра і дыяканаў, якія ўкленчылі перад ім, прысягаючы на вернасць сваім абавязкам. У вышыні спяваў хор, а за ім - увесь народ.

Дыяканы Раман і Аўгуст шчыра падзякавалі сваім бацькам і ксёндзам Пятру і Францішку, якія спрыялі іх выхаванню і росту іх як асобаў, а таксама выкладчыкам Міждзяццэўскай Пінскай духоўнай семінарыі і рэктару Андрэю Рылку.

"Раман вырас у Нясвіжы, - распавёў пасля імшы яго бацька Дзмітры Шашко. - Сын скончыў 11 класаў сярэдняй школы №1. У выхаванні яго вялікую ролю адыграла бабуля Тарэса Францаўна. Мы мяржавалі, што сын выбярэ эканамічны факультэт ВНУ, але ён цвёрда вырашыў прысвяціць сябе духоўнаму шляху. Вучыцца ў семінарыі было доволі цяжка, некаторыя сябры не вытрымалі і сышлі. Наш сын цяпер ведае 4 замежныя мовы."

Урачыстая цырымонія пасвячэння адбывалася на беларускай мове. Маладых дыяканаў ад чыстага сэрца павіншавалі прывітаньнямі, вершамі і кветкамі вучні і настаўнікі сярэдняй школы №1, родныя і сябры. Бацькі і бабулі дыяканаў былі ў пашане і ласцы ўсёй грамады. Пасля імшы яны пакаставалі гасцей хатнімі смачнымі стравамі і падзяліліся ўспамінамі. Пабожнасць ідзе ад старэйшага пакалення, і моладзь успрымае сваё пакліканне і адказвае на яго з мужнасцю.

Эла Дзвінская, фота аўтара.

На здымках: Мітрапаліт Тадэвуш Кандрусевіч і новыя дыяканы Раман Шашко і Аўгуст Калясінскі.

Высоцкі цяпер гучыць на 158 мовах свету

З інтэрнэт-крыніц вядома, што творчая спадчына выдатнага расійскага паэта, карані якога з Беларусі, аўтаравыканаўцы і папулярнага акцёра Уладзіміра Высоцкага гучыць на 157 мовах свету. Гэтая праца па перакладу агулам 144 вершаў і песень Высоцкага ажыццяўлялася з удзелам 62 паэтаў і перакладчыкаў з 26 краін. Пра беларускія пераклады ў Вікіпедыі сціпла гаворыцца, што творы Высоцкага па-беларуску пераставае паэт і перакладчык з Магілёва Міхась Пятровіч Булавацкі.

Што тычыцца асобы Міхасы Пятровіча, дык ён вядомы не толькі як літаратар, паэт і перакладчык, але як наватар у галіне беларускай педагогікі. Так у родным Магілёве з яго ініцыятывы праводзіцца "Беларускае пяціборства" - спаборніцтва вучняў 8-11 класаў па матэматыцы, прыродазнаўству, гісторыі Беларусі, па беларускай літаратуры і мове. Агульнае патрабаванне да ўдзельнікаў інтэлектуальнага спаборніцтва вучняў - адказаць на заданні па-беларуску. Старшнім аргкамітэта "Беларускага пяціборства" з'яўляецца Міхась Пятровіч Булавацкі - сябар Саюза беларускіх пісьменнікаў, кіраўнік магілёўскай суполкі ПЭН-цэнтра, у цяперашні час прадпрымальнік у галіне матэматычнай адукацыі.

Яшчэ адно даўнішняе захапленне Міхасы Пятровіча - паэзія і песенная творчасць Уладзіміра Высоцкага. Гэтая зацікаўленасць спачатку выкрышталізавалася ў выглядзе літаратурных твораў, прысвечаных У. Высоцкаму, якія друкаваліся ў мясцовай газеце "Ратуша". Напрыклад, артыкул "Запознае слова", у якім можна было пазнаёміцца з развагамі пра творчую спадчыну Высоцкага і з першымі перакладамі М. Булавацкага вершаў гэтага расійскага паэта і спевака. У 1999 годзе выйшла

першая кніга з 27 яго перакладамі твораў У. Высоцкага "Я не падману. Вершы, песні, баллады", якая выклікала як цікавасць з боку прыхільнікаў творчасці У. Высоцкага (пра гэта сведчыць згадка перакладаў М. Булавацкага ў расійскай Вікіпедыі), так і крытычныя заўвагі, які былі ўлічаны Міхасём Пятровічам у далейшай яго перакладніцкай дзейнасці.

І вось днямі на сядзібе Таварыства беларускай мовы імя Ф. Скарыны Міхась Пятровіч прадставіў чытачам сваё новае выданне перакладаў твораў Уладзіміра Высоцкага - "Уладзімір Высоцкі. Пра жыццё, пра волю, пра сябе", якое не так даўно пабачыла свет у выдавецтве "Кнігазбор". Гэта падборка з 45 вершаў, якія пераставаць па-беларуску М. Булавацкі. Сярод іх такія творы, як "Паляванне на ваўкоў", "Канатаходцы", "Балада аб часе", "Адзін не страляў", "Не хачу паміраць", "Коні наравістыя", "Балада пра каханне", "Нуль сем", "Я не люблю" і шмат іншых легендарных вершаў.

У раздзеле "Слухайце Высоцкага!" ёсць беларускія пераклады артыкулаў Б. Акуджавы "Пра Валодзю" і А. Гарадніцкага "На смерць Высоцкага", якія застаюцца яркавымі прыкладамі тагачаснай незалежнай публіцыстыкі.

Пад час прэзентацыі зборніка перакладаў вершаў У. Высоцкага Міхась Пятровіч падкрэсліў, што захапленне творчасцю Уладзіміра Сямёнавіча ў яго шчасліва супала з цікаўнасцю да роднай мовы, да яе

магчымасцяў ў адпаведнай аўтарскай задуме перадачы душэўных пакут і эмоцый, што скраязь у творах Высоцкага. Як высветліў аўтар перакладаў, наша мова сярод тых, на якіх Высоцкі гучыць вельмі арганічна і адпаведна аўтарскаму настрою. У якасці доказу, Міхась Пятровіч прачытаў прысутным свой першы пераклад "Паляванне на ваўкоў", які ён і да гэтага часу лічыць лепшым.

Таксама, не абыйшоў Міхась Пятровіч і праблемы якасці самога пераладу. І тут вельмі вялікую дапамогу перакладчыку аказалі такія знаўцы мовы і паэтычнай творчасці, як Г. Бураўкін, Л. Баршчэўскі. На жаль, не адбылося абмеркавання перакладаў з Рыгорам Барадуліным. Міхась Пятровіч успамінае: "Я адаслаў пераклады Рыгору Іванавічу, ён іх хутка прачытаў і адказаў мне: "Добра. Але дзе-нідзе пераклады трэба рэдагаваць". Мяне гэтая адзнака ўзрадавала, і я падрыхтаваўся да сустрэчы з дзядзькам Рыгорам. Але за два дні да нашай сустрэчы Рыгора Барадуліна не стала. У мяне на аркушах засталіся пазнакі, якія аслабленай рукой рабіў сам Рыгор Іванавіч. І гэта стала пад-

ставай каб яшчэ раз задумацца над адпаведнасцю маіх перакладаў арыгіналу."

Як адзначыў перакладчык, яму хацелася зрабіць выданне беларускіх перакладаў вершаў і песень Уладзіміра Высоцкага такім, каб яно выклікала жаданне пазнаёміцца з імі, дазваляла зразумець думку Паэта, а таксама адчуць прыгажосць нашай мовы. Дзеся гэтай мэты Міхась Пятровіч ахвяраваў усімі сваімі зберажэннямі, прыцягнуў да справы сродкі магілёўскіх прадпрымальнікаў-патрыётаў. У выніку беларусы маюць кнігу перакладаў твораў У. Высоцкага з якаснымі беларускімі ўвасабленнямі яго вершаваных радкоў, да таго ж у цвёрдай вокладцы, на мелававай паперы. Сапраўды, вартае выданне, якое, як выказаў упэўненасць Міхась Булавацкі, не толькі ўпрыгожыць бібліятэкі беларусаў, але і стане рарытэтам у музеі У. Высоцкага ў Маскве, куды па дамове з праваўладальнікам спадчыны У. Высоцкага, адправіцца асобнікі кнігі беларускіх перакладаў "Уладзімір Высоцкі. Пра жыццё, пра волю, пра сябе".

Анатоль Мяльгу.

Беларускі грамадскі і палітычны дзеяч, пісьменнік, гісторык, філолаг, этнограф Вацлаў Ластоўскі (1883-1938) - нарадзіўся 8 лістапада ў фальварку Калеснікі Дзісенскага павета Віленскай губерні.

Скончыўшы пачатковую школу паступіў у Пецярбургскі інстытут, аднак даўчыцца ў ім да канца 3-за матэ-

рыяльных цяжкасцей Ластоўскаму не давялося.

З 1906 года Вацлаў Ластоўскі жыў у Вільні, дзе становіцца сябрам Беларускай Сацыялістычнай Грамады. Пачынае супрацоўнічаць з газетай "Наша Ніва", а ў 1909 годзе становіцца яе сакратаром. У 1910 выдае кнігу "Кароткая гісторыя Беларусі", у якой упер-

шыню спрабуе сістэматызаваць гістарычныя веды пра беларускі край.

У 1916-1917 гадах Вацлаў Ластоўскі рэдагаваў у Вільні грамадска-палітычную і літаратурную газету нацыянальна-дэмакратычнага кірунку "Гоман". Ён чынна працаваў у Беларускай Сацыялістычнай Грамадзе, змагаючыся за нацыянальную самастойнасць Бацькаўшчыны. Стаў адным з аўтараў "Мемарандуму прадстаўнікоў Беларусі", які адстойваў права беларускага народа на нацыянальна-дзяржаўнае развіццё і які быў прадстаўлены ў 1916 годзе на міжнароднай канферэнцыі ў Лазане.

Ластоўскі быў адным з тых палітыкаў, што стаялі ля вытокаў абвешчанай 25 сакавіка 1918 года Беларускай Народнай Рэспублікі, а ў снежні 1919-га ўзначаліў яе Радз міністраў. У 1923 годзе Вацлаў Ластоўскі адыходзіць ад палітычнай дзейнасці, жыве на эміграцыі ў Коўне, займаецца рэдагаваннем часопіса "Крыніца". У Коўне ён выпускае свае знакамітыя працы "Расійска-крыўскі (беларускі) слоўнік" і "Гісторыя беларускай (крыўскай) кнігі".

У 1927 годзе, паверыўшы ў лібералізацыю Савецкай Беларусі, вяртаецца на радзіму, дзе некаторы час працуе

дырэктарам дзяржаўнага музея БССР. Ад 1928 года В. Ластоўскі неадменны сакратар і акадэмік АН БССР.

21 ліпеня 1930 года Ластоўскага арыштаваюць па справе гэтага звананага "Саюзу вызвалення Беларусі" і праз дзесяць месяцаў турэмнага зняволення, допытаў і катаванняў высылаюць ў Саратаў. Там ён працуе загадчыкам аддзела рэдкіх рукапісаў у бібліятэцы мясцовага ўніверсітэта. Але ў 1937-м яго зноў арыштоўваюць і прыгаворваюць да пакарання смерцю. 23 студзеня 1938 г. Вацлава Ластоўскага расстрэльваюць.

Вікіпедыя.

Беларуска-моўны бельгіец

Рэдакцыю Радыё Свабода ў Празе наведаў малады чалавек, Адрыен Бадуэн (Adrien Beauduin) з Бельгіі. Паколькі гаварыў ён з намі свабодна па-беларуску, мы не маглі не пацікавіцца, адкуль у яго веданне беларускай мовы. Атрымалася наступная гутарка.

РС: Адрыен, якім чынам вы навучыліся беларускай мове?

Адрыен Бадуэн: Калі я быў у Беларусі, я пазнаёміўся з беларускамоўнымі студэнтамі і падумаў, што мне трэба вывучыць беларускую мову. Таму што я не хацеў прымушаць іх гаварыць па-расейску са мной. Я ўжо ведаў расейскую мову, трохі польскую, вась і ўзяўся за беларускую. Потым я загахаўся ў беларускамоўную дзяўчыну, з якой трэба было размаўляць толькі па-беларуску. Таму я навучыўся вельмі хутка.

РС: Вы вывучылі мову для дзяўчыны, а потым - што?

Адрыен Бадуэн: Потым проста закончылася наша знаёмства. Было складана, было шкада, але што зробіш...

РС: А калі вы спачатку сутыкнуліся з тымі студэнтамі і пастанавілі вывучыць мову, то вывучалі яе па падручніках ці проста ў размовах?

Адрыен Бадуэн: Паць гадзі таму было даволі складана вывучаць беларускую мову. Цяпер з гэтым крыху лепш, ёсць больш слоўнікаў і падручнікаў. Ёсць падручнік "Размаўляйце са мной па-беларуску"; ёсць "Беларуская мова з задавальненнем", вельмі добрая кніжка; ну і перакладныя слоўнікі з нямецкай і ангельскай таксама вельмі дапамагалі.

РС: А ў Бельгіі якой мовай вы карыстаецеся на штодзень?

Адрыен Бадуэн: Я жыву ў сталіцы, Бруселі. Там амаль усе размаўляюць па-французску. Там таксама шмат іншаземцаў, з якімі я размаўляю па-ангельску. І час ад часу размаўляю на нідэрландскай - гэта наша другая дзяржаўная мова.

РС: Дзе вы вывучылі нідэрландскую мову? Яна была абавязковым прадметам у школе?

Адрыен Бадуэн: Так. Але справа ў тым, што я шмат гадоў жыў у Квэбеку, у Канадзе, бо туды пераехалі мае бацькі. Таму я шмат па-нідэрландску ў школе не навучыўся. Але калі вярнуўся ў Бельгію, я пачаў вывучаць нідэрландскую мову, таму што трэба ведаць усе дзяржаўныя мовы сваёй краіны.

Радыё Свабода.

Вацлаў Ластоўскі

Другі Вацлаў Ластоўскі

Вацлаў Ластоўскі (1880-1954) - батанік, фенолаг і спецыяліст ў галіне сельскагаспадарчых навук нарадзіўся ў Леляканцах Віленскага павета. Ягоны бацька працаваў лекарам у ваколіцах Вільні.

Вацлаў Ластоўскі скончыў Віленскую гімназію, і ўжо з гадоў навучання ў ёй цікавіўся флорай і фаўнай Віленшчыны. У шостым класе гімназіі стаў фэналагічным карэспандэнтам прафесара Кайгародава з Санкт-Пецярбурга. Агэстат гімназіі атрымаў у 1901 г. а ў 1905 г. скончыў сельскагаспадарчы факультэт Пулаўскага інстытута і атрымаў званне агранома 1-й ступені. Пасля гэтага працаваў у старэйшага брата ў вёсцы Казакоўшчына, паглыбляў веды пра сельскую гаспадарку і селекцыю раслін. Займаўся даследаваннямі ў галіне фэналогіі і экалогіі, паглыбляў свае веды з аграметэаралогіі. Уступіў у Віленскае сельскагаспадарчае таварыства, дзе плённа працаваў - у 1906-1909 гг. арганізаваў мэтэастанцыю, праводзіў палявыя эксперыменты, займаўся селекцыяй. У 1910 г. па яго ініцыятыве было створана Віленскае таварыства сельскагаспадарчых даследаванняў, якое адкрыла эксперыментальную станцыю ў Беньяконях.

Па рэкамендацыі Эдуарда і Рамана Рымшаў у верасні 1910 г. Вацлаў Ластоўскі абследаваў поле паблізу мястэчка Беньяконі і ў выніку выбраў тэрыторыю, ахвяраваную графам Путкамерам (15 га палеткаў). 15 кастрычніка 1910 г. на сходзе Таварыства сельскагаспадарчых даследаванняў было прынятае канчатковае рашэнне аб стварэнні станцыі. Путкамер перадаў на двухга-

довае карыстанне станцыі 10-гектарную сядзібу былой сельскагаспадарчай суполкі з грамадскімі будынкамі, што дало магчымасць размясціць рабочыя і інвентар, заклаці першыя доследы. Механічны аналіз глебаў выканаў прафесар Славамір Міклашэўскі. Вясной 1911 г. па ініцыятыве і паводле планаў інжынера А. Панікоўскага (пазней прэм'ер Польшчы) доследнае поле было дрэнажавана. У траўні на галоўным полі закладзены першыя доследы з рознымі гатункамі бульбы. Летам усталяваны метэаралагічныя прыборы (дажджамер функцыянаваў са студзеня 1911 г.). Восенню былі закладзены доследы з жытамі, набыты патрэбныя прылады працы.

Газета "Наша Ніва" пісала ў 1911 г.: "У Беньяконях ... аткрылася пробнае поле (станцыя) Віленскага таварыства сельскай гаспадаркі на 15 дзесяцінах. Пабудавалі гожае мураванае гумно, хату для чэлядзі, кожнаму па пакоі і пекарню. Пакуль што жывець там і дырэктар пробнай станцыі аграном Ластоўскі, а на вясну будуць будаваць мураваны дом. Памешчыкі далі на станцыю 20 тысяч, і казна 20 тысяч рублёў дасць, калі затвердзіць Дума, і што год будзе казна 20 тысяч рублёў даваць на 3 тысячы руб.

У гэтым гаду пасадзілі на пробу 26 гатункаў бульбы, поле ўсё дрэнавалі. У восень жыта сеялі і садзілі розных гатункаў.

Адно дзесяціну бульбы,

касілі бульбянік, як толькі кончыў красаваць, а другую пакінулі. Някошаная бульба дала на 320 пудоў больш бульбы, як кошаная. На вясну станцыя будзе шырока рабіць розныя пробы, каб ведалі гаспадары, як гаспадарыць. Каля пробнага поля дырэктар Ластоўскі засеў сам ... жыта двом гаспадаром Войшніцы і Развадоўскаму. Паглядзім, што будзе!"

Станцыя была пабудавана за 1 год дзякуючы намаганням сяброў Віленскага таварыства сельскагаспадарчых даследаванняў. Будаўніцтва галоўнага будынка пачалося ў 1912 г. і было закончана ў 1914 г. у час 1-й сусветнай вайны.

Доследнае поле арганізавана паводле плану В. Ластоўскага, план быў ухвалены Сельскагаспадарчым дэпартаментам Расіі. Методыка і тэхніка доследаў, прынятая ў Беньяконях, адрознівалася ў пэўных падрабязнасцях, прынятых у іншых станцыях. Для асобных доследаў існавалі малыя дзялячкі. Праводзіліся доследы па ўздзеянні ўгнаенняў на розныя гатункі раслін, а таксама даследаваліся севазвароты. Станцыя займалася кліматызацыяй раслін. У 1911 г. В. Ластоўскі пачаў селекцыю жыта, якое потым было названа Беньяконскім, а пазней - ячменю і аўсу.

Хімічная лабараторыя была яшчэ ў стадыі камплектавання, аднак ужо ў 1914 г. умовы дазвалялі выконваць хімічны аналіз на ўласныя патрэбы станцыі. З дапамогай апарата Шэна праводзіўся аналіз меха-

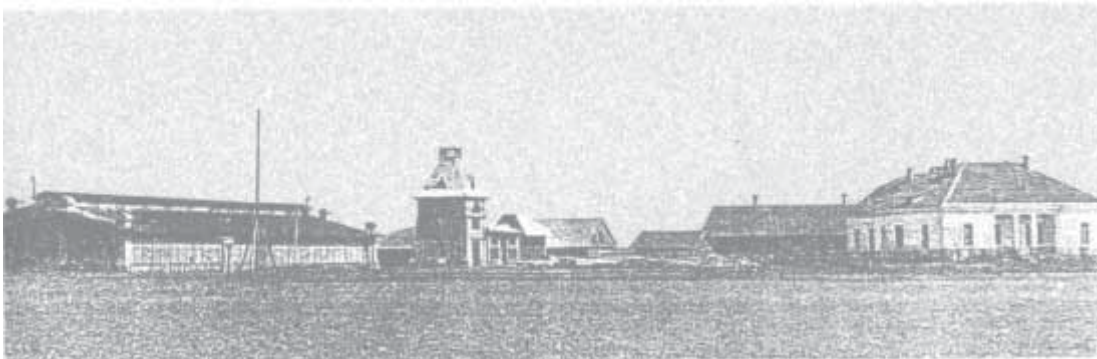
Леанід Лаўрэш

цвалі 2 асістэнты і 3 практыканты. З 1923 г. дырэктар меў толькі аднаго практыканта. Справа ў тым, што калі ў 1915 г. на працу станцыі было асігнавана 15 008 рублёў, дык у 1922 г., у пераліку на царскія грошы, на працу станцыі было выдаткавана толькі 1 200 руб. Тым не менш з сярэдзіны 1920-х гг. станцыя вяла неабходныя для сельскай гаспадаркі навуковыя даследаванні. Дырэктар станцыі В. Ластоўскі яшчэ да Першай сусветнай вайны напісаў шэраг кніг на сельскай гаспадарцы: "Опытны с картофелем", "Опыт с розьёю", "Опыт с азотистыми удобрениями", у 1920-х гг. ён выдаў "Dobor odmian zbok dla Wilenszczyzny", "Wyniki doswiadczen z odmianami ziemniakow" і інш. Працы станцыі атрымалі належнае прызнанне ў навуковым свеце".

25 верасня 1929 г. прэзідэнт Польшчы Масціцкі наведаў Ліду пасля чаго выехаў ў Беньяконі. У Беньяконях прэзідэнт прыняў удзел ва ўрачыстым асвячэнні і адкрыцці новай школы і дазволіў, каб гэтая школа насіла назву "Школа імя прэзідэнта Масціцкага". Тут жа прэзідэнт наведаў далейшую аграінічную станцыю і ўдзельнічаў у пасаджанні ваводскай сельскагаспадарчай камісіі. Увечары Масціцкі накіраваўся ў Вільню.

Ластоўскі кіраваў станцыяй на працягу 35 гадоў. Сярод іншых прац, вывёў адаптаванае да прыродных умоў Віленшчыны беньяконскае жыта, тыбецкі авёс, авёс Лонгінус, бульбу Альмарыя і раннія гатункі лубіну. У 1924 г. ён быў абраны сябрам Фізіяграфічнай камісіі Польскай акадэміі навук. У 1929 г. быў прызначаны на кафедру глебы і раслін універсітэта Стэфана Баторыя. Ён быў першым дэканам факультэта сельскай гаспадаркі ўніверсітэта (1939 г.). Падчас другой нямецкай акупацыі, арганізаваў падпольныя курсы па аграноміі. У 1945 г. ён пакінуў Беньяконі і пераехаў у Познань, працаваў на кафедры глебазнаўства факультэта сельскай і лясной гаспадаркі ўніверсітэта горада Познань. Напісаў каля 60 навуковых прац і некалькі сотняў артыкулаў у прафесійных часопісах.

На пачатку 1920-х гг. Віленская сельскагаспадарчая доследная станцыя ў Беньяконях аднавіла сваю працу. Падчас вайны станцыя страціла жывы інвентар, пабудовы і абсталяванне, а таксама частку селіцкай матэрыялу. Часткова захавалася толькі бібліятэка. Віленская газета "Слова" пісала ў 1925 г.: "Аднавіў працу станцыі яе дырэктар В. Ластоўскі. Перад Першай сусветнай вайной, акрамя дырэктара, на станцыі пра-

Доследная сельскагаспадарчая станцыя ў Беньяконях, 1929 г.

Міжнародная навуковая канферэнцыя "Вялікае Княства Літоўскае: палітыка, эканоміка, культура"

Міжнародная навуковая канферэнцыя пад назвай "Вялікае Княства Літоўскае: палітыка, эканоміка, культура" прайшла 5-6 лістапада. Яе ладзіла Нацыянальная Акадэмія Навук сумесна з Нацыянальнай бібліятэкай, Польскім інстытутам у Менску, дзяржаўным і педагагічным універсітэтамі. 140 навукоўцаў з Беларусі, Літвы, Польшчы, Украіны, Расеі і Малдовы прывезлі свае даклады, якія тычацца палітыкі, эканомікі і культуры ВКЛ.

У выступе доктара гіс-

тарыхных навук, прафесара, загадчыка аддзела гісторыі Беларусі Сярэдніх вякоў і пачатку Новага часу Інстытута гісторыі НАН Беларусі Валянціна Голубева былі названыя асноўныя праблемы гістарыяграфіі і працэсу вывучэння гісторыі ВКЛ у Беларусі:

1. Да пачатку 1990-х гадоў беларуская гістарыяграфія гісторыі ВКЛ прыйшла з вельмі сціпымі дасягненнямі. Гэтаму было шмат прычын, асноўная з якіх - адсутнасць у беларусаў сапраўднай нацыянальнай дзяржаўнасці і дзяржаўнай незалежнасці.

2. Беларуская гістарыяграфія ВКЛ як самастойны кірунак даследаванняў практычна адсутнічала ў БССР.

3. У савецкай Беларусі ВКЛ не вывучалася як дзяржаўнае ўтварэнне. Разглядаліся толькі асобныя пытанні сацыяльнага і эканамічнага развіцця беларускіх тэрыторыяў. Прычым гэтыя аспекты разглядаліся проста ў часе: на-

прыклад, сялянства ў часы феадалізму. Дзяржава Вялікае Княства Літоўскае не называлася.

4. Не даследаваліся пытанні палітычнай арганізацыі, вайсковай справы, культуры, адукацыі беларускіх зямель часоў ВКЛ. Прычыны - ідэалагічныя.

5. У 1990-я гады, калі даследчыкі сталі свабоднейшымі ў выбары тэмы, з'явілася больш праца па гісторыі ВКЛ, чым за папярэднія 50 гадоў.

6. Пачатак вывучэнню месца Беларусі ў гэтым дзяржаўным утварэнні паклалі працы гісторыка-амацара Міколы Ермаловіча, які выступіў супраць навізанага савецкай гістарыяграфіяй сцверджання пра тое, што ВКЛ было чужой для беларусаў дзяржавай. Мікола Ермаловіч быў сапраўдным змагаром за Вялікае Княства Літоўскае.

7. Вывучэнне беларускімі даследчыкамі знешняй

палітыкі і дыпламатыі ВКЛ зводзіцца да вывучэння стасункаў з усходнім суседзям.

8. У Акадэміі навук Беларусі вывучэннем ВКЛ займаецца 3-5 чалавек. Адзел гісторыі, які займаецца гэтым перыядам, вельмі малы. Яго тэрмінова трэба пашыраць.

9. Выкладанне гісторыі Вялікага Княства Літоўскага грунтуецца на ненавуковых канцэпцыях. І па гэтых канцэпцыях мы вучым нашых маладых грамадзянаў.

10. Гісторыя ВКЛ, паводле Вышэйшай атэстацыйнай камісіі, з'яўляецца замежнай гісторыяй. Менавіта таму аспіранты пазбягаюць тэмаў, звязаных з ВКЛ, каб не абараняцца па замежнай гісторыі.

11. Гісторыя ВКЛ амаль не вывучаецца ў Берасці, Віцебску і Гомелі, дзе ёсць сур'ёзныя навуковыя цэнтры.

12. Трэба, каб вывучэнне гісторыі ВКЛ стала дзяржаўнай праграмай - хаця б на пяцігоддзе.

Акрамя пленарнага паседжання праца канферэнцыі ішла ў чатырох секцыях. Праз некаторы час даклады ўдзельнікаў канферэнцыі стануць даступнымі шырокаму колу спецыялістаў і аматараў гісторыі ВКЛ, якія не прысутнічалі на канферэнцыі, але якіх у Беларусі непараўнальна больш, чым навукоўцаў.

Паводле СМІ.

Імпрэзы Таварыства беларускай культуры ў Літве

На Еўфрасінеўскіх могілках Вільні адкрылі адноўлены помнік Аляксею Арсеньеву

7 лістапада намаганнямі Таварыства беларускай культуры ў Літве адбылося адкрыццё адноўленага помніка на магіле Аляксея Арсеньева - бацькі найвыдатнейшай беларускай паэткі Наталлі Арсеньевай. Аўтар і фундатар адноўленай шыльды на помніку - Аляксандр Панцялей.

У мерапрыемстве прынялі ўдзел: Зянон Пазыняк (яму і Аляксандру Панцялею быў даручаны гонар адкрыць помнік), а. Леанід Акаловіч, які асвяціў помнік, вядомы беларускі мастак Аляксей Марачкін, гісторык, археолаг Генадзь Семянчук і інш.

Прамоўцы спыніліся не толькі на значнасці асобы Наталлі Арсеньевай для беларускай культуры, але і адкрылі для многіх і самога Арсеньева, расейскага чыноўніка V рангу, начальніка Віленскай мытнай акругі, сапраўднага штацкага дарадцу. І па словах З. Пазыняка, беларускасць Наталлі атрымала менавіта ад свайго бацькі, які быў беларусам. І як пацверджанне - менавіта бацькі аддалі Арсеньеву ў беларускую гімназію, не глядзячы на тое, што ў Вільні было шмат іншых школ розных нацыянальнасцей.

Айцец Леванід Акаловіч распавёў пра свае пошукі радаслоннай Арсеньевых. Яму ўдалося знайсці партрэт Аляксея Арсеньева і іншыя цікавыя дакументы з яго біяграфіі.

Такім чынам яшчэ на адзін беларускі знак стала

больш на Еўфрасінеўскіх могілках і ў Вільні. Памятаючы мінулае, шануючы тых, хто яго ствараў зможам адрадыць Беларусь і захаваць для будучых пакаленняў.

Сустрэча з Зянонам Пазыняком

7 лістапада ў Вільні прайшла сустрэча з Зянонам Пазыняком, арганізаваная Таварыствам беларускай культуры ў Літве, якая адбылася ў доме нацыянальных меншасцяў.

У часе мерапрыемства спадар Зянон прадставіў свае кнігі. Ахвотныя атрымалі ад

аўтара аўтографы.

У сваёй прамове сп. З. Пазыняк закрануў тэму сучасных падзей, якія адбываюцца ў Беларусі і свеце. Асабліваю занепакоенасць выклікае агрэсія Расеі. Але выказаў надзею на адраджэнне Беларусі, якую будзе будаваць новае маладое пакаленне.

На сустрэчы прысутнічаў першы кіраўнік незалежнай Беларусі Станіслаў Шушкевіч.

На прыканцы мерапрыемства госці і ўдзельнікі пазнаёміліся з хлопцамі, якія зараз змагаюцца за вольнасць Украіны і Беларусі.

ТБК інф.

Успомнім свайго сябра

Анатоль Бель, які арганізаваў знакамты менскі культурна-асветніцкі клуб "Спадчына", стварыў на сядзібе сваіх бацькоў, прыбудаваўшы арыгінальную, адпаведную двухпавярховую прыбудову, унікальны музей. Арганізатар і распрацоўшчык праектаў устаноўкі помнікаў нацыянальным творцам як тут на радзіме, так і за мяжой. Ягоная постаць яшчэ па-сапраўднаму не ацэнена ні дзяржавай, ні грамадствам.

13 лістапада 2015 г. на сядзібе БНФа 17 гадзіне адбудзецца прэзентацыя кнігі "Жыццё ў імя Бацькаўшчыны. Вянок успамінаў і разваг пра Анатоля Белага". Дарэчы, згаданы клуб з'яўляўся калектыўнай сяброўнай нашага Таварыства і ўдзельнічаў у яго заснаванні.

Мікола Лавіцкі.

Людміла Дзіцэвіч мае гонар запрасіць шануюнае спадарства на сваю літаратурную вечарыну "Улюбёная ў жыццё і людзей", якая адбудзецца 13 лістапада а 18-ай гадзіне ў сядзібе ТБМ па адрасе: вул. Румянцава, 13.

У праграме вершы, песні, апавяданні, казкі, пераклады, публіцыстыка, навукова-метадычная і рэдакцыйная творчасць.

А таксама гарбата, кава, печыва і добры настрой.
Для кантактаў: сл. тэл. (+375 17) 327-60-88;
х.тэл. (+375 17) 281-04-35; МТС (+375 29) 769-29-78;
velcom (+375 29) 960-14-53; e-mail: spadarl@yandex.ru.

Беларускі нацыянальны касцюм

(Працяг. Пачатак у папярэдніх нумарах.)

У якасці ювелірных упрыгожанняў з XII ст. пачалі шырока выкарыстоўвацца гузікі - каштыльковыя, пляската-выпуклыя, шарападобныя, якія вырабляліся з дрэва, коці, пляліся з нітак, абцягваліся каштоўнымі тканінамі, адліваліся з розных металаў і металічных сплаваў.

Зімой насілі рукавіцы ("рукавіцы", "вязёнкі", "сподкі", "ісподкі"), якія служылі

для аховы рук ад холаду. "Рукавіцамі", "сподкамі", "ісподкамі" часцей за ўсё сяляне называлі рукавіцы, пашытыя з аўчыны. Вязаныя рукавіцы называлі звычайна "вязёнкамі", вельмі рэдка - "скарпэткамі". У сярэдзіне XIX ст. у святочныя дні сяляне насілі рукавіцы з афарбаванай у чырвоны колер скуры ці ваўняныя вязаныя пальчаткі з каляровым узорам.

У ВКЛ гараджане і сяляне насілі на поясе каліту -

Крыштаф Францішак Сапега (1623-1665). Парт. XVIII ст.

Граф Канстанцін Людвік Плятэр з жэзлом, поясам, ордэнам Белага Арла і прычоскай "падголены лоб". Партрэт сярэдзіны XVIII ст.

Граф Юзаф Антоні Салазуб (1709-1781) у белым парыку. Партрэт 1753 г.

Мазырскі падкаморы Канстанцін Людвік Яленскі са слугі-кім поясам і белым гальштукам. Партрэт канца XVIII ст.

Князь Міхал Клеафас Агінскі з белым гальштукам і іншымі аксэсуарамі. Партрэт пачатку XIX ст.

Малады і маладая з заручальнымі пярсцёнкамі (г. Гародня). Фота каля 1900 г.

Паэт Янка Купала ў кашулі з каўнярам "альберт" і гальштукам. Фота 1908 г.

скураную сумачку, дзе захоўвалі грошы і іншыя дробязі.

Шляхта з XVII-XVIII стст. у касцюме выкарыстоўвала гальштукі, доўгія шаўковыя паясы і ордэны (некаторыя з якіх мацаваліся на стужках цэпраз плячо). Важным аксэсуарам для свецкай шляхты ў ВКЛ была зброя: калі дома шляхціц заўсёды насіў пры сабе нож на поясе, то па-за межамі дома абавязковым прадметам прадстаўніка прывілеяванага саслоўя была шабля (пазней шпага). У XVIII ст. заможная шляхта, калі насіла заходнееўрапейскія касцюмы, выкарыстоўвала парыкі, а пры нашэнні нацыянальнага шляхецкага касцюма галіла валасы на ілбе спераду, вакол вусэй і патыліцы. У XIX ст. парыкі выйшлі з моды, а нашэнне ордэ-

наў, медаляў і іншых знакаў адрознення працягвалася і было важным элементом дэманстрацыі статусу і заслуг на фоне аднатыпных агульнаеўрапейскіх касцюмаў.

Важным аксэсуарам вясковага святочнага касцюма ў XIX - пачатку XX ст. служыў разрэзаны па дыяганалі кавалак крамнай тканіны, якая выкарыстоўвалася ў якасці шыйнай хусткі. Шыйную хустку звычайна насілі ў комплексе з сарочкай з адкладным каўняром у святы ці на кірмашы, у госці, у храм.

У XIX - пачатку XX ст. у якасці дапаўнення ў касцюме гараджане выкарыстоўвалі гадзіннікі ў кішэні жылеткі на залатым ці срэбраным ланцужку.

(Працяг у наступным нумары.)

У Салігорскай бібліятэцы мова родная гучала

У сярэдзіне верасня 2015 года сябры Салігорскай гарадской арганізацыі ГА "Таварыства беларускай мовы імя Франціска Скарыны" праз раённую газету "Шахцёр" павіншавалі беларускага паэта, чальца Саюза пісьменнікаў з 1990 года, лаўрэата Літаратурнай прэміі імя Янкі Маўра, уражэнца вёскі Крывічы Салігорскага раёна, жыхара горада Салігорска Хведара Хведаравіча Гурыновіча з 65-годдзем з дня народжэння і пажадалі яму здароўя, шчасця, доўгіх гадоў жыцця і новых творчых поспехаў на цярністым шляху да вялікай паэзіі.

у прыватнасці, сказаў:

- Паэзія - гэта мудрасць чалавечая. Яна не кожнаму дадзена. Паэзія абьякаваці не прымае. Яна сама ў душу ўваходзіць... Мая новая паэма "Роднасць" - гэта адзін з лепшых маіх паэтычных твораў. Гэта песня майго жыцця, майго краю і маёй краіны - роднай Беларусі...

Салігорская паэтэса, старшыня Краязнаўчага-літаратурнага аб'яднання "Вытокі", створанага ў сакавіку 2015 года пры Салігорскай бібліятэцы Валянціна Бабко-Аляшкевіч у сваім выступленні заклікала ўсіх удзельнікаў

Валянціна Бабко-Аляшкевіч, Лідзія Клішэвіч, Хведар Гурыновіч, Ніна Мігун

Хведар Гурыновіч - журналіст, паэт і заядлы паляўнічы. Ён у сваіх паэтычных творах па майстэрску, мастацкім, яркім словам апісвае жывую дзікую прыроду, яе звяроў і птушак, зеляніну лясоў і пушчаў, а таксама сваю Бацькаўшчыну, шчырую любоў да сваёй малой і вялікай Радзімы, чым услаўляе Беларусь.

16 кастрычніка 2015 года ў Салігорску, у чытальнай зале дзяржаўнай установы "Раённая цэнтральная бібліятэка" Салігорскага раённага выканаўчага камітэта адбылася прэзентацыя Новага паэтычнага твора беларускага паэта Хведара Гурыновіча - кнігі паэзіі "Роднасць".

Кніга "Роднасць" - гэта 21-ае паэтычнае выданне аўтара, пераклад рускамоўнай біяграфічнай паэмы "Год - как жизнь, жизнь - как год", але ў выніку працы над перакладам гэтай паэмы атрымалася, па сваёй сутнасці, зусім новая паэма, больш шчырая і мілагучная - імя якой "Роднасць".

У эпілогу кнігі "Роднасць" ёсць такія радкі: "Паэма прасяжнута тонкім лірызмам, насычана яркімі эпітэтамі, свежымі параўнаннямі, трапнымі пароднымі выслоўямі".

Новы паэтычны твор Хведара Гурыновіча, кніга "Роднасць", выдадзена менскім выдавецтвам "Кнігазбор на 400 старонках накладам 500 асобнікаў у 2015 годзе.

Паэма "Роднасць" разбіта на 12 частак па назвах месяцаў года - "Студзень", "Люты", "Сакавік" і гэтак далей.

Галоўнымі ўдзельнікамі прэзентацыі кнігі "Роднасць" былі навучэнцы старшых класаў Салігорскай гімназіі № 3. многія з іх на памяць чыталі трапныя вытрымкі з новай паэмы Хведара Гурыновіча. У якой спалучаюцца жыццёвы шлях паэта ў сучаснасці з жыццём народа цудоўнага кутка Салігоршчыны і Беларусі.

Прэзентацыю кнігі "Роднасць" вяла бібліятэкар Салігорскай раённай цэнтральнай бібліятэкі Ніна Мігун - адзін з актыўных арганізатараў творчых мерапрыемстваў у бібліятэцы.

У сваім выступленні Хведар Гурыновіч,

мерапрыемства любіць кнігу, любіць паэзію і родную матчыну мову.

Па заканчэнні прэзентацыі кнігі "Роднасць" старшыня Салігорскага раённага Савета дэпутатаў Лідзія Клішэвіч шчыра павіншавала Хведара Гурыновіча з выходам у свет новай кнігі паэзіі і пажадала яму новых творчых здзяйсненняў.

Уладзімір Масакоўскі,
старшыня Салігорскай гарадской арганізацыі ГА "ТБМ імя Ф. Скарыны",
удзельнік мерапрыемства.

Адрывак з паэмы "Роднасць" Хведара Гурыновіча, якім яна завяршаецца.

*Але ж і Бог дае нам толькі раз
Пражыць жыццё.
Інакш і немагчыма.
Адно дае Усявышні і Айчыну.
Яе, як зрэнку вока, берыгчы нам
Патрэбна ўсім.
Адна Радзіма ў нас.*

*Прасёлкамі хадзіў я і барамі,
Дзе столькі жаўрукоў і салаўёў
Мяне страчалі!
І з такім стараннем
Па цёплай нотцы, па расінцы ранняй
Па макаваму зернятку збіраў я,
Радзіма, Вас ў сэрцайка сваёй.*

*Вы - спавядальны храм мой і трывога,
І чыстае свячэнне ручая.
Вы - маці незабыўная мая,
І ў свет шырокі светлая дарога...
Вас у маёй душы настолькі многа,
Што й дня без Вас не змог пражыць бы я.*

*Вы птушанят праводзілі з гнязда
У дальні шлях арбітаю высокай.
Гайдалі Вы калыскай ноччу золкай
І труны - на чарнобыльскіх кладах.
У небе Вы ўзышлі пакутнай зоркай,
У сэрцы прараслі шчымымі зёлкай...
І я нікому выраваць Вас не дам!!!*

Зорны чалавек

Зміцер Ермаловіч - Дашчынскі - унук вядомага рэжысёра Валянціна Ермаловіча (1925-2004) нарадзіўся 16 красавіка 1986 года ў г. Менску. Маці - Наталля Дашчынская шмат год адпрацавала ў бібліятэцы Акадэміі навук імя Якуба Коласа. Бацька - Зміцер Валянцінавіч з'яўляецца дацэнтам кафедры філасофіі БДУІР. Хлапец вучыўся ў школе № 73 з паглыбленым вывучэннем нямецкай мовы. З дзяцінства захапіўся творчасцю Марыны Цвяткавай, а таксама беларускіх аўтараў: Яўгеніі Янішчыц, Змітрака Бядулі, Уладзіміра Караткевіча і Уладзіміра Някляева.

Мае хобі: тэатр, паэзія, вандоўкі па Беларусі. Таксама

наведаў Варшаву і Украіну... Пасля школы паступіў вучыцца ў Менскі каледж прафпрамаў адукацыі, які закончыў з чырвоным дыпламам па спецыяльнасці "Страховава справа". Потым паступіў у Беларускі дзяржаўны эканамічны ўніверсітэт, у якім атрымаў спецыяльнасць "Эканаміст". Хлапец вучыўся ў школе № 73 з паглыбленым вывучэннем нямецкай мовы. З дзяцінства захапіўся творчасцю Марыны Цвяткавай, а таксама беларускіх аўтараў: Яўгеніі Янішчыц, Змітрака Бядулі, Уладзіміра Караткевіча і Уладзіміра Някляева.

З пачатку 2015 года працуе рэжысёрам у Рэспубліканскім палацы культуры імя Мікалая Шарко Беларускага таварыства глухіх. У 2015 годзе

атрымаў адукацыю ў Інстытуце падрыхтоўкі навуковых кадраў НАН РБ і абраніў магістарскую працу па тэатразнаўству (кіраўнік - прафесар сп. Вераніка Ермалінская). З'яўляецца магістрам мастацтвазнаўства і аспірантам Цэнтра даследаванняў беларускай культуры, мовы і літаратуры НАН РБ. Зміцер Ермаловіч - Дашчынскі піша вершы, якія друкаваліся ў часопісах "Алеся" і "Заходняя Дзвіна", а таксама газеце "Разам", часопісе "Мастацтва", калектыўных зборніках: "Квартет", "Сугучча", "Пралог даўжынёю ў 10 год".

Наш зорны хлапец пісаў вакальныя тэксты для шматлікіх эстрадных, камерных сімванічных, харавых музычных твораў, а таксама музычных і драматычных спектакляў. Спавод Зміцер у 2013 годзе выдаў альбом "Маленькая балерына".

У канцы года малады чалавек чакае прэм'еру спектакля "Пунсовая кветачка" ў Гомельскім абласным драмтэатры. Гэта - п'еса Ермаловіча-Дашчынскага і Таццяны Аксёнкавай па матывах казкі Аксакава!

Зорны чалавек марыць пра здароўе для сваіх родных, аб яркіх вандроўках і пачуцці шчасця!

Аляксей Шалахоўскі,
гісторык, журналіст.

Музей Напалеона Орды адкрылі на радзіме мастака ў Іванаўскім раёне

Музей Напалеона Орды адкрыўся 7 лістапада на малой радзіме мастака і кампазітара ў Іванаўскім раёне Берасцейскай вобласці, паведамляе БелТА.

Музей створаны ў вёсцы Варацэвічы, дзе калісьці быў родавы маёнтак Напалеона Орды.

Чатыры выставачныя залы раскажуць наведвальнікам пра жыццё і творчасць

славутага земляка. Першая зала прысвечаная дзяцінству мастака і кампазітара, другая - яго шматграннай дзейнасці, 3-я і 4-я - спадчыне.

Фота БелТА.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік

Рэдакцыйная калегія:

Алена Анісім, Юрась Бабіч, Юля Бажок, Марыя Баравік, Вінцук Вячорка, Аляксей Карпенка, Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч, Станіслаў Суднік, Павел Сцяцко, Алес Трусаў, Дзяніс Тушынскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://naszaslowa.by/> <http://pawet.net/>
<http://kamunikat.org/> <http://tbn-mova.by/>
<http://nashaslova.mns.by/>

Аўтары цалкам адказныя за падбор і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 9.11.2015 г. у 17.00. Замова № 3465.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 2000 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 8750 руб., 3 мес. - 26250 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Заснавальнік:

ТБМ імя Франціска Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад 18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для паштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by